

Öppna jämförelser 2023

Resultat från undersökningen

"Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?"

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? är en enkätundersökning som skickas till personer 65 år och äldre som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst eller som bor på särskilt boende för äldre (säbo). I 2023 års undersökning fick 143 931 personer i ordinärt boende med hemtjänst erbjudande om att medverka och av dessa svarade 58 procent på enkäten (83 480 personer). Det var 72 843 personer på säbo som fick erbjudandet att delta och av dessa svarade 45 procent. I detta faktablad presenteras några utvalda resultat.

Några utvalda resultat från 2023 års undersökning

På samtliga frågor som handlar om hjälpens utförande har resultaten på riksnivå försämrats över tid. I jämförelse med 2013 har andelen äldre personer som har svarat att:

- de oftast eller alltid har möjlighet att påverka vilken tid hemtjänstpersonalen kommer, sjunkit med 8 procentenheter (från 61 till 53 %),
- hemtjänstpersonalen oftast eller alltid brukar komma på avtalad tid, minskat med 5 procentenheter (från 86 till 81 %),
- hemtjänstpersonalen oftast eller alltid brukar meddela dem i förväg om tillfälliga förändringar, sjunkit med 9 procentenheter (från 70 till 61 %).

När resultaten delas upp på kommunnivå framkommer stora skillnader mellan kommunerna. Mellan den kommun som har den största andelen och den kommun som har den minsta andelen respondenter på säbo som har svarat att det är ganska eller mycket lätt att få:

- kontakt med personalen på äldreboendet, skiljer det 67 procentenheter (från 33 till 100 %),
- träffa sjuksköterska vid behov, är skillnaden 76 procentenheter (från 19 till 95 %),
- träffa läkare vid behov, skiljer det 62 procentenheter (från 17 till 79 %).

Bakgrund för tolkning av resultat

Socialstyrelsen har årligen sedan 2013 (med undantag av år 2021) genomfört den nationella enkätundersökningen *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?*. Enkätundersökningen är en totalundersökning som riktar sig till personer 65 år och äldre som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst eller som bor på särskilt boende för äldre (säbo)¹.

I detta faktablad kommenteras endast skillnader mellan år eller grupper om skillnaden är statistiskt säkerställd². I tabeller och figurer är siffrorna avrundade till närmaste hela procent vilket innebär att en skillnad som ser ut att vara på en procentenhet ibland kan vara något mindre eller högre än en procentenhet.

Årets resultat jämförs i första hand med 2022 års resultat och läsaren bör därför ha i minnet att det då var stora negativa förändringar på flera av frågorna i jämförelse med 2020. Fram till och med 2019 har undersökningens resultat på riksnivå varit relativt stabila. Resultaten på de flesta frågor har oftast varierat mindre än en procentenhet från ett år till ett annat. Förändringar på mer än två procentenheter har varit ovanliga. En förändring på endast en procent, i årets undersökning, motsvaras dock av 835 äldre personer som bor i ordinärt boende och har hemtjänst och av 328 äldre personer som bor på säbo.

Eftersom både 2022 och 2020 var år som kan betraktas som avvikande på grund av coronapandemin jämförs årets resultat även med 2019 års undersökning. För att se förändringar på längre sikt, jämförs resultaten också med 2013, det år som undersökningen för första gången genomfördes på ett jämförbart sätt.

Resultaten för 2020 års undersökning avvek från tidigare år på så sätt att många frågor hade något större andelar positiva svar än vanligt. Det kan ha ett samband med att det då var fler respondenter som svarat själva³. Vilket i sin tur troligen var en konsekvens av att personer 70 år och äldre då rekommenderades att begränsa sina sociala kontakter och att det var besöksförbud på äldreboenden på grund av coronapandemin [1] (SFS 2020:163). År 2021 genomfördes inte undersökningen. Resultaten för 2022 hade på många frågor betydligt mindre andel positiva svar jämfört med 2020. Det var troligen en spegling av att coronapandemin då pågått under två år och haft en stor påverkan på hela samhället.

1 Biståndsbedömt trygghetsboende ingår inte

2 För en mer grundlig genomgång av årets undersökning, kön och ålder på populationen och respondenterna samt bortfall och svarsfrekvenser etcetra, se ”Metodbeskrivning - 2023” som finns under ”Tillhörande dokument och bilagor”. Där finns också en ”Resultatbilaga-2023”. I den finns alla resultat på riksnivå grupperade på regiform, kommunstorlek, befolkningsstorlek, kön och ålder men även flera av bakgrundsfrågorna som till exempel självupplevd hälsa och ängslan/oro/ängest.

3 Generellt besvaras frågorna mer positivt när den äldre personen svarar själv, något mindre positivt när personen svarar tillsammans med någon och minst positivt när någon annan svarar åt den äldre personen

Variabler som påverkar resultaten i den här undersökningen

I den här undersökningen har det utskilts att kön och ålder har ett visst samband med hur respondenterna svarar liksom vem som faktiskt har besvarat/fyllt i frågeformuläret⁴.

Män tenderar att svara mer positivt än kvinnor och yngre tenderar att svara mer kritiskt än äldre i denna undersökning⁵. Över tid har det skett en förskjutning i könsfördelningen på respondenterna som bor i ordinärt boende och har hemtjänst, andelen män har blivit 5 procent större och andelen kvinnor 5 procent mindre jämfört med 2013. Likaså har det skett en förskjutning i fördelningen mellan åldersgrupperna. Gruppen som är mellan 65 och 84 år har 2023 blivit fem procent större och gruppen som är 85 år och uppåt har blivit fem procent mindre jämfört med 2013.

Även hos respondenter som bor på säbo har det över tid skett förändringar i fördelningen mellan män och kvinnor och mellan åldersgrupper. Andelen män som har svarat på enkäten har 2023 stigit och andelen kvinnor har i motsvarande grad sjunkit med två procent jämfört med 2013. Andelen respondenter som är mellan 65 och 84 år är sex procent större och andelen som är från 85 år och uppåt är sex procent mindre detta år jämfört med 2013.

I denna undersökning besvaras frågorna generellt mer positivt när den äldre personen svarar själv, något mindre positivt när personen svarar tillsammans med någon och minst positivt när någon annan svarar åt den äldre personen⁵. Vem eller vilka som svarar skiljer sig mellan de som har hemtjänst och de som bor på säbo. Av de som har hemtjänst svarar majoriteten själva medan enkäterna till de som bor på säbo oftast besvaras av någon annan, vanligtvis en anhörig⁵.

Andelen respondenter som har svarat på enkäten tillsammans med någon har ökat med fem procent jämfört med 2022, både hos dem som har hemtjänst och hos dem som bor på säbo. Det har eventuellt ett samband med att det inledande informationsbrevet (missivet) i årets undersökning hade omformulerats något⁶.

Andelen av de äldre som besvarade enkäten själva var högst 2020. Det berodde troligen på att det under den andra hälften av den svarsperioden fanns rekommendationer om att undvika att träffa äldre människor på grund av covid-pandemin och att det rådde besöksförbud på äldreboenden [1] (SFS 2020:163). Jämfört med 2014⁷ så är det i år sex procent fler äldre personer med hemtjänst och tre procent fler på säbo som svarar på enkäten själva.

4 Uppgift om kön och ålder tas fram genom personnumret som kommunerna levererar vid inventeringen av vilka individer som ska ingå i undersökningen och vem som har svarat/fyllt i frågeformuläret frågar vi om i enkäten.

5 Se "Bilaga - Hemtjänst och särskilt boende, nationella resultat 2023..." under "Tillhörande dokument och bilagor"

6 Se Bilaga – Metodbeskrivning 2023..." under "Tillhörande dokument och bilagor"

7 2014 var första året som frågan "Vem eller vilka var med och besvarade/fyllde i frågeformuläret?" ställdes på ett jämförbart sätt.

Minskade skillnader i självskattad hälsa mellan personer med hemtjänst och personer på säbo

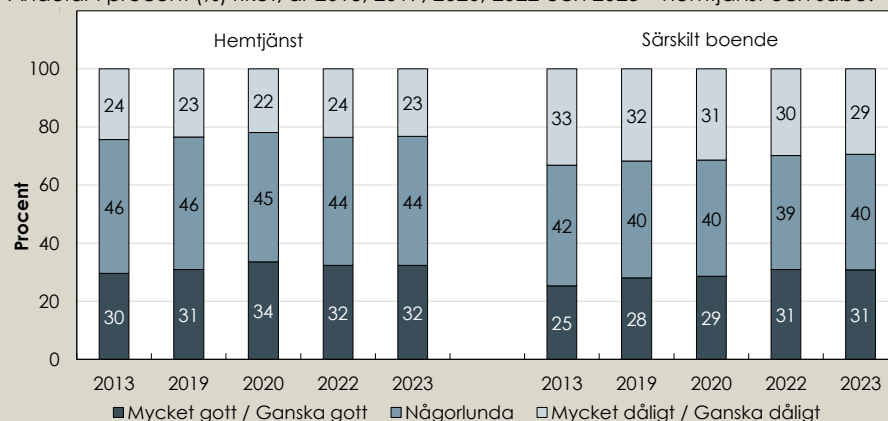
Frågan ”Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?” är en självskattning som är tänkt att visa hur respondenterna själva uppfattar sin sammantagna psykiska och fysiska hälsa. Frågan är en bakgrundsfråga för att analysera eventuella samband relaterat till andra mått i undersökningen. Denna fråga används även i andra undersökningar, till exempel i Folkhälsomyndighetens undersökning ”Hälsa på lika villkor?”[2].

Både hos respondenterna med hemtjänst och respondenterna på säbo är andelen som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som mycket eller ganska gott oförändrad jämfört med 2022 (figur 1).

Tidigare år var det fler av de äldre personer som har hemtjänst än de som bor på säbo som svarade att det allmänna hälsotillståndet är ganska eller mycket gott. Vid en jämförelse över åren 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023, mellan de som har hemtjänst och de som bor på säbo, så har skillnaderna minskat över tid. Det är nu en procentenhet fler av dem som har hemtjänst jämfört med dem som bor på säbo som har svarat att det allmänna hälsotillståndet är ganska eller mycket gott, år 2013 var skillnaden 5 procentenheter.

Figur 1. Svarsfördelning på frågan – Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – hemtjänst och säbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.
 Hemtjänst 2013 - N = 97 920, 2019 - N = 87 565, 2020 - N = 81 737, 2022 - N = 80 998 - N = 82 334
 Säbo 2013 - N = 39 279, 2019 - N = 35 773, 2020 - N = 29 122, 2022 - N = 29122, 2023 - N = 32 498

Kvinnorna bedömer sitt hälsotillstånd som något sämre än männen. Av de som bor i ordinarie boende och har hemtjänst har 32 procent av kvinnorna och 33 procent av männen svarat att det allmänna hälsotillståndet är ganska eller mycket gott. Hos de som bor på säbo har 31 procent av kvinnorna och 30 procent av männen svarat ganska eller mycket gott på frågan om det allmänna hälsotillståndet.

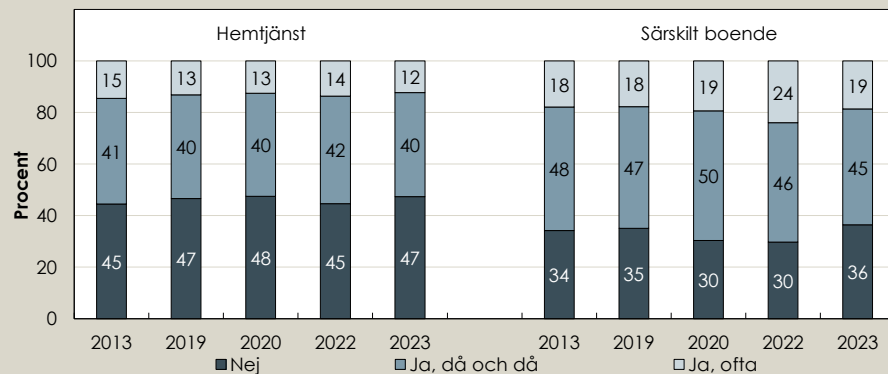
Fler kvinnor än män besväras av ensamhet

Det finns omfattande evidens för att social integration och socialt (emotionellt) stöd är faktorer som skyddar mot sjukdom. Detta gäller för en rad hälsoutfall, särskilt självskattad hälsa och mental ohälsa. Den självskattade hälsan påverkas till exempel av stress och graden av socialt och emotionellt stöd [3]. För att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre personer har kommuner, ideella organisationer och stiftelser som inte är statliga eller kommunala, under de senaste tre åren haft möjlighet att söka flera olika statsbidrag (SFS 2019:474), (SFS 2022:291) och (SFS 2023:107). För att öka kunskapen om ofrivillig ensamhet bland äldre personer och för att ge stöd till personal på verksamheter inom äldreomsorg och primärvård har Socialstyrelsen tagit fram en vägledning [4].

Andelen äldre personer som bor på säbo och som har svarat att de inte besväras av ensamhet har ökat med sex procentenheter jämfört med 2022 (figur 2). Det är den fråga av årets resultat som visar den största förändringen i jämförelse med föregående år. Av de som har hemtjänst har andelen äldre personer som har svarat att de inte besväras av ensamhet ökat med två procentenheter jämfört med föregående år. Trots att andelarna som i år har svarat att de ofta besväras av ensamhet har minskat jämfört med 2022 är det ändå 19 procent (6 232 personer) av dem som bor på säbo och 12 procent (10 020 personer) av dem som har hemtjänst som ofta besväras av ensamhet.

Figur 2. Svarsfördelning på frågan – Händer det att du besväras av ensamhet?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – hemtjänst och säbo.

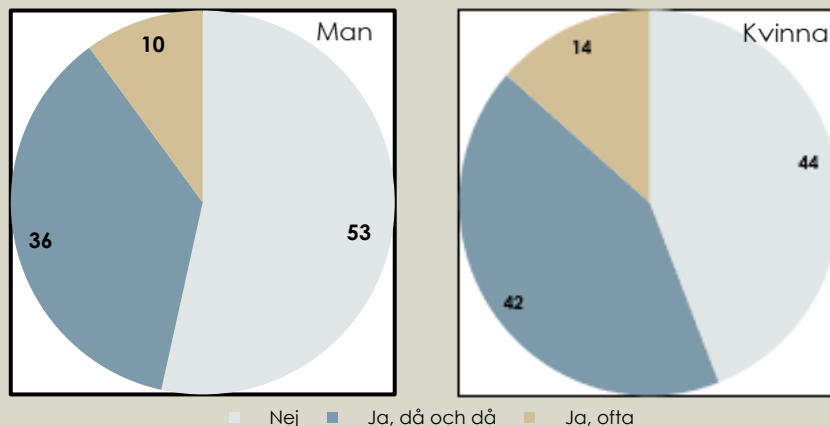

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.
 Hemtjänst 2013 N = 92 741, 2019 N = 83 577, 2020 N = 77 658, 2022 N = 77 904, 2023 N = 77 400
 Säbo 2013 N = 34 657, 2019 N = 32 195, 2020 N = 24 223, 2022 N = 25 819, 2023 N = 28 450

Kvinnor anger i högre utsträckning än män att de besväras av ensamhet. Av dem med hemtjänst är det tio procentenheter fler kvinnor än män som har svarat att de då och då eller ofta besväras av ensamhet (figur 3).

Figur 3. Svarsfördelning på frågan - Händer det att du besväras av ensamhet? – Kön, hemtjänst

Andelar i procent (%) riket, år 2023 – hemtjänst.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

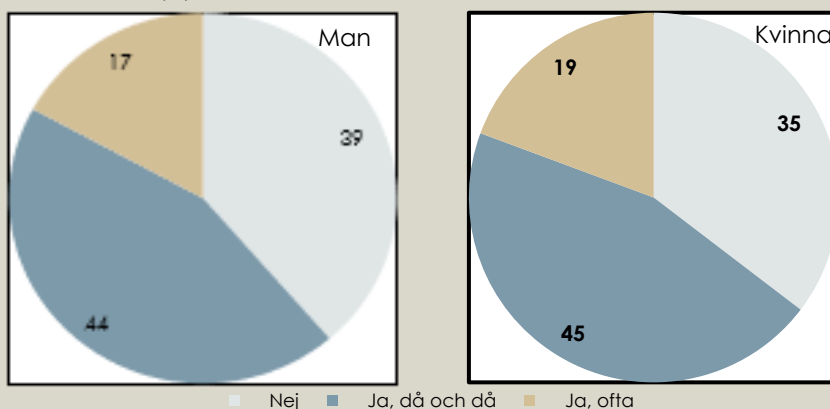
Män 2023 N = 27 392

Kvinnor 2023 N = 50 008

Bland dem som bor på säbo är andelen kvinnor som då och då eller ofta, besväras av ensamhet tre procentenheter större jämfört med män (figur 4).

Figur 4. Svarsfördelning på frågan - Händer det att du besväras av ensamhet? – Kön, särskilt boende

Andelar i procent (%) riket, år 2023 – Särskilt boende.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

Män 2023 N = 9 010

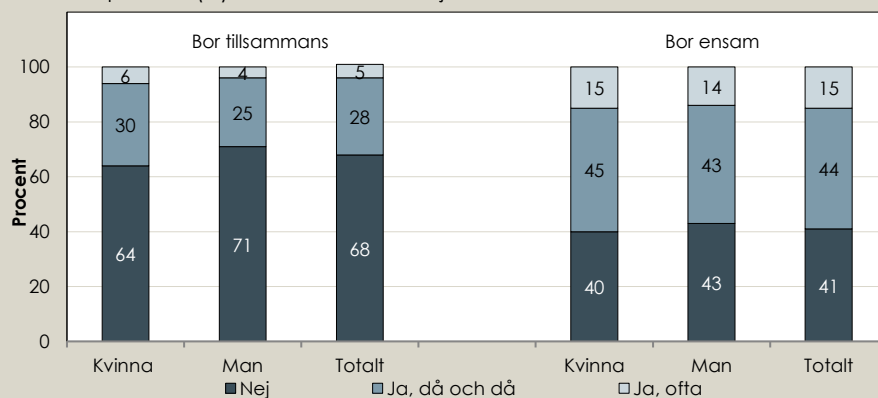
Kvinnor 2023 N = 19 440

Skillnaden mellan kvinnor och män som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst och de som bor på säbo är stora. Åtta procentenheter fler kvinnor som bor på säbo har uppgett att de då och då eller ofta besväras av ensamhet jämfört med kvinnor som har hemtjänst. Det är 15 procentenheter fler män som bor på säbo som har svarat att de då och då eller ofta besväras av ensamhet jämfört med män som har hemtjänst.

Skillnaderna mellan könen består då respondenterna delas upp på de som bor tillsammans med någon och de som bor ensamma och den är störst hos dem som bor tillsammans med någon (figur 5). Tydligast syns skillnaden mellan kvinnor och män som har svarat att de inte har besvär av ensamhet. Andelen män som bor tillsammans med någon och som har svarat att de inte har besvär av ensamhet är sju procentenheter större än andelen kvinnor som svarat detsamma. Även bland dem som bor ensamma är andelen män som har svarat att de inte besväras av ensamhet större (tre procentenheter) än andelen kvinnor. Det är dock betydligt vanligare att personer som bor ensamma, då och då eller ofta besvärades av ensamhet, jämfört med dem som bor tillsammans med någon.

Figur 5. Svarsfördelning på frågan - Händer det att du besvärades av ensamhet? – Bor du tillsammans med någon annan vuxen? – Kön

Andelar i procent (%) riket, år 2023 – hemtjänst.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

Bor tillsammans, Kvinna N = 8 501, Man N = 9 658, Totalt N = 18 159

Bor ensam, Kvinna N = 38 713, Man N = 15 994, Totalt N = 54 707

En del av förklaringen till att kvinnor i större utsträckning upplever besvär av ensamhet kan vara att kvinnor blir äldre än män. När äldre personer som har hemtjänst och som svarat att de då och då eller ofta besvärades av ensamhet, delas i två åldersgrupper⁸, så är det fem procentenheter fler av de äldre som besvärades av ensamhet. När respondenterna som bor på säbo delas i två åldersgrupper så är det 2 procentenheter fler i den äldre gruppen jämfört med den yngre som har svarat detsamma.

Det skiljer 59 procent mellan den kommun som har lägst andel (0 procent) som svarat att de inte besvärades av ensamhet och den kommun som har högst andel (59 procent) som svarat detsamma.

⁸ Yngre är 65 till 84 år och äldre är 85 år och äldre.

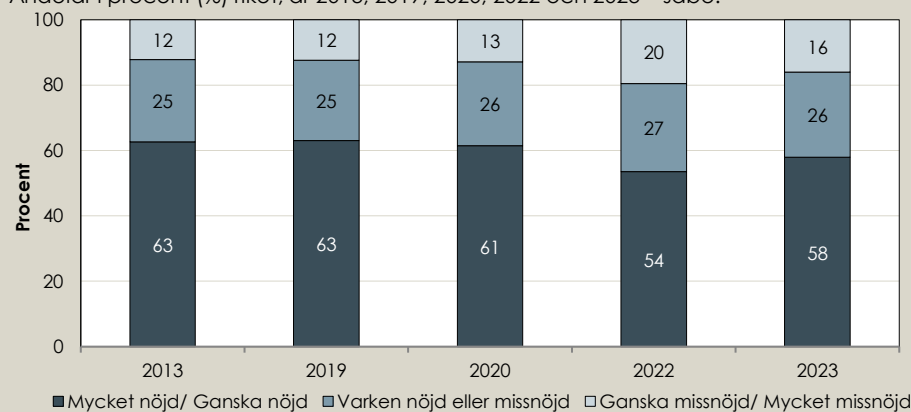
Färre är nöjda med de aktiviteter som erbjuds på äldreboenden – jämfört med för tio år sedan

På särskilda boenden för äldre bör det erbjudas individanpassade aktiviteter som kan bidra till aktivitet, gemenskap och välbefinnande [Lag (2010:427) 5 kap. § 4]. Andelen som i år har svarat att de är ganska eller mycket nöjda med de aktiviteter som erbjuds på äldreboendet, har ökat med fyra procentenheter jämfört med 2022.

I jämförelse med 2013 och 2019 är dock andelen som svarat att de är mycket eller ganska nöjda med de aktiviteter som erbjuds på äldreboendet fortfarande fem procentenheter lägre (figur 6).

Figur 6. Svarsfördelning på frågan – Hur nöjd eller missnöjd är du med de aktiviteter som erbjuds på ditt äldreboende?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – såbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen. Såbo 2013 - N = 31 857, 2019 - N = 29 526, 2020 - N = 21 547, 2022 - N = 22 825, 2023 - N = 25 595

Då frågan delas upp på kön visar det sig att det är skillnad mellan män och kvinnor. Det är kvinnorna som står för hela ökningen av det positiva resultatet på frågan. Fyra procentenheter fler kvinnor (59 procent) än män (55 procent) har svarat att de är ganska eller mycket nöjda med de aktiviteter som erbjuds på äldreboendet.

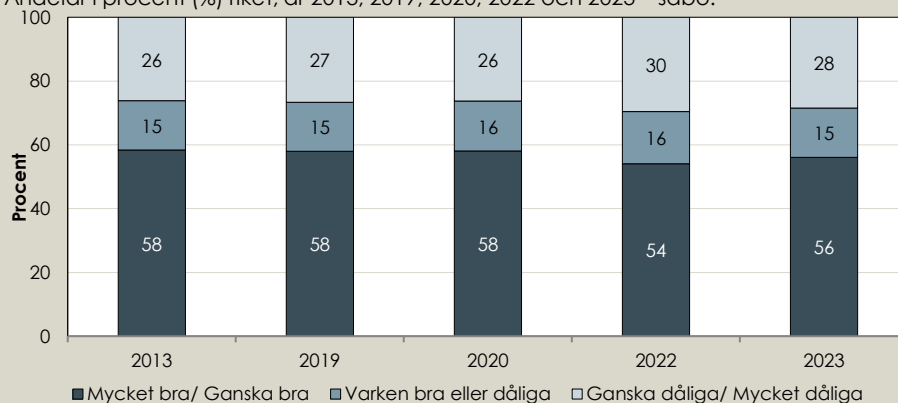
Mellan den kommun som har störst andel respondenter (87 procent) som är ganska eller mycket nöjda med de aktiviteter som erbjuds på deras äldreboende och den kommun som har minst andel som har svarat detsamma (19 procent) skiljer det 68 procent.

Cirka en tredjedel på äldreboenden tycker att möjligheterna att vistas utomhus är dåliga

Frågan ”Är möjligheterna att komma utomhus bra eller dåliga?” ställs till dem som bor på säbo. Årets resultat visar att andelen som har svarat ganska eller mycket bra har ökat med två procentenheter jämfört med 2022, men resultatet är ändå lägre än 2020 (figur 7). Svarsfördelningen var relativt oförändrad 2013, 2019 och 2020.

Figur 7. Svartsfördelning på frågan – Är möjligheterna att komma utomhus bra eller dåliga?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – säbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen. Säbo 2013 - N = 36 130, 2019 - N = 32 766, 2020 - N = 24 292, 2022 - N = 26 333, 2023 - N = 28 398

Det skiljer sig något mellan män och kvinnor. Andelen män som i år har svarat att möjligheterna att komma utomhus är ganska eller mycket bra (57 procent) är i likhet med år 2022 en procentenhet högre än andelen kvinnor som svarat detsamma (56 procent).

Mellan kommunerna skiljer det sig 75 procentenheter. Det är 11 procent i den kommun som har minst andel respondenter som har svarat att det är ganska eller mycket lätt att komma utomhus och i den kommun som har störst andel respondenter är det 86 procent som har svarat detsamma.

Fler som sällan eller aldrig kan påverka vilken tid hemtjänstpersonalen kommer jämfört med 2013

I Socialtjänstlagen framgår att socialtjänstens omsorg om äldre personer ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande [Lag (2010:427) 5 kap. § 4]. Att kunna påverka vid vilka tider hemtjänstpersonalen

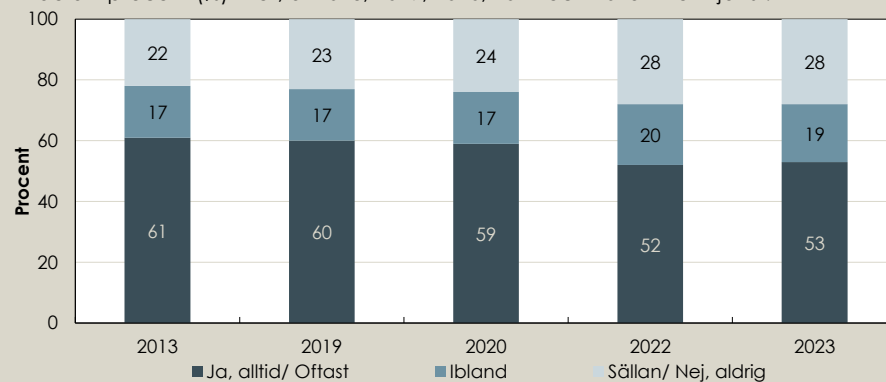
kommer till ens hem för att hjälpa till är viktigt för att till exempel kunna, behålla sina egna rutiner och för att kunna boka tider för aktiviteter eller umgänge.

De äldre personer som har hemtjänst och bor i ordinärt boende har svarat på frågan ”Brukar du kunna påverka vid vilka tider personalen kommer?”. Andelen som har svarat oftast eller alltid på frågan är en procentenhet större än 2022 (figur 8). Ökningen är dock inte i paritet med 2022 års minskning som var sju procentenheter jämfört med år 2020.

Trenden över tid är negativ. Andelen äldre personer med hemtjänst som har svarat att de oftast eller alltid brukar kunna påverka när de ska få hjälp har minskat med åtta procentenheter sedan 2013.

Figur 8. Svarsfördelning på frågan – Brukar du kunna påverka vid vilka tider personalen kommer?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – hemtjänst.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

Hemtjänst 2013 - N = 89 698, 2019 - N = 81 139, 2020 - N = 75 376, 2022 - N = 72 883, 2023 - N = 74 327

Mellan män och kvinnor skiljer det tre procentenheter. Det är fler män (55 procent) än kvinnor (52 procent) som uppger att de alltid eller oftast kan påverka vid vilka tider personalen kommer.

Konsekvenser när hemtjänstpersonalen inte kan komma på avtalad tid

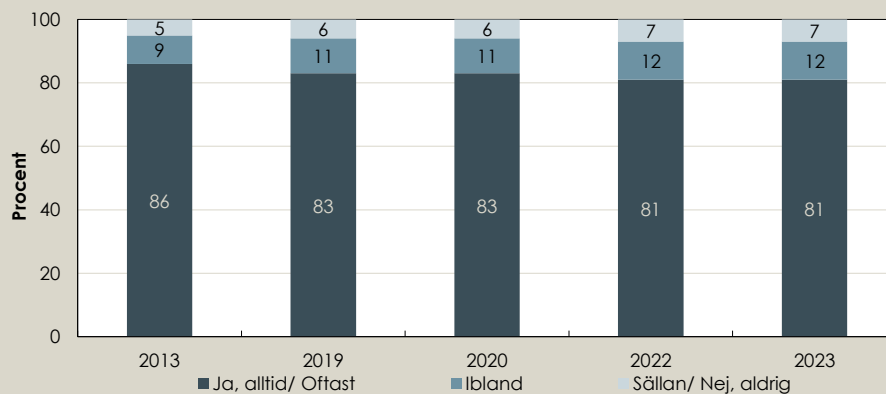
Av samma anledningar som det är viktigt att kunna påverka vilka tider hemtjänstpersonalen kommer, är det viktigt att de kommer på de avtalade tiderna. När hemtjänstpersonalen inte kan komma på de avtalade tiderna kan det också få negativa konsekvenser för mer än den äldre personens självbestämmande, exempelvis när vissa läkemedel behöver ges vid vissa tider eller när hemsjukvård ska passa in i övriga insatser.

I årets undersökning är resultatet på frågan ”Brukar personalen komma på avtalad tid?” oförändrat jämfört med 2022 (figur 9). År 2022 jämfört med 2020 och 2019 så sjönk andelen som svarade oftast eller alltid med två procentenheter.

Trenden är negativ, vid en jämförelse med 2013 så är andelen som i år har svarat oftast eller alltid, sex procentenheter mindre.

Figur 9. Svarsfördelning på frågan – Brukar personalen komma på avtalad tid?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – hemtjänst.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen. Hemtjänst 2013 - N = 87 967, 2019 - N = 83 549, 2020 - N = 77 744, 2022 - N = 75 453, 2023 - N = 76 598

Det skiljer något mellan män och kvinnor. Andelen män som svarat ja alltid eller oftast på frågan ”Brukar personalen komma på avtalad tid?” är 82 procent och andelen kvinnor är 80 procent.

Av fritextsvaren framgår att det kan röra sig om förseningar på en eller flera timmar och att det kan ha en stor inverkan på de äldres hälsa och välbefinnande. En respondents fritextsvar illustrerar problematiken såhär:

När man har Parkinsons sjukdom är det viktigt att man får sin medicin i tid enligt schema, vid Apodos med överräkning. Eftersom personalen inom hemtjänsten inte själva har varit sjuka i Parkinsons sjukdom har de ingen djup förståelse för vad som händer om man inte får sin medicin i tid. Man mår nämligen snabbt sämre och det blir svårt att gå, röra sig, och påverkar även välbefinnandet.

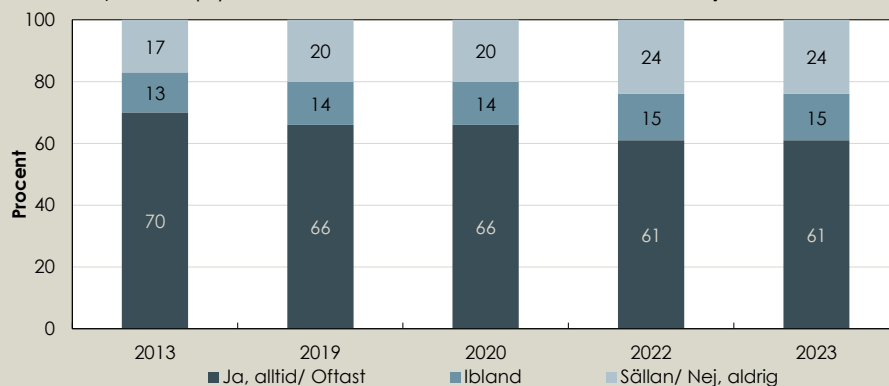
Andelen som upplever att de blir meddelade om tillfälliga förändringar i hemtjänsten har sjunkit över tid

När hemtjänstpersonalen inte har möjlighet att komma på de avtalade tiderna är det önskvärt att den äldre personen blir meddelad om dessa förändringar. Det var i år en procentenhet färre respondenter som svarade oftast eller alltid på frågan ”Brukar personalen meddela dig i förväg om tillfälliga förändringar?” jämfört med 2022 (figur 10). År 2022 sjönk andelen som svarade oftast eller alltid med fem procentenheter jämfört med 2020.

Även här är trenden negativ. I jämförelse med år 2013 är det i år nio procentenheter färre som uppgett att personalen alltid eller oftast brukar meddela dem om tillfälliga förändringar.

Figur 10. Svarsfördelning på frågan – Brukar personalen meddela dig i förväg om tillfälliga förändringar?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – hemtjänst.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

Hemtjänst 2013 - N = 87 967, 2019 - N = 78 703, 2020 - N = 73 418, 2022 - N = 71 594, 2023 - N = 71 767

Så här beskrivs detta problem av en respondent:

Ibland kommer det någon personal, ibland inte. Ibland kan det komma personal 2 - 3 timmar för sent utan att man blir upplyst om det. Oftast kan man inte nå någon på telefon. Talar man då in ett meddelande så är det ändå ingen som återkopplar för det ärende man ringer upp för.

I likhet med de två föregående frågorna är det här en större andel män som svarat något av de två positiva svarsalternativen, 62 procent av männen jämfört med 60 procent av kvinnorna anser att personalen oftast eller alltid brukar meddela dem om tillfälliga förändringar.

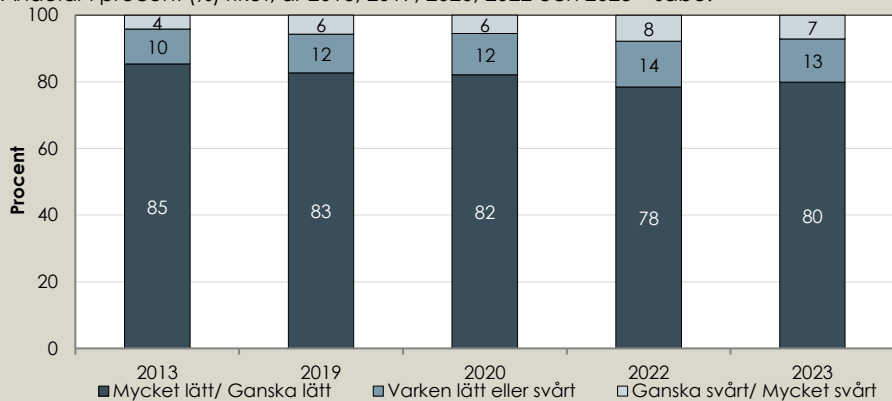
Något bättre tillgång till personal på äldreboenden jämfört med 2022 men sämre än för 10 år sedan

Vården och omsorgen för äldre ska vara jämlik och jämställd. På särskilda boenden bor äldre personer med omfattande vård och omsorgsbehov och det ska därför alltid finnas personal tillgänglig dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp [5].

På frågan ”Hur lätt eller svårt är det att få kontakt med personalen på ditt äldreboende, vid behov?” har andelen som i år svarat att det är ganska eller mycket lätt, stigit med två procentenheter jämfört med 2022 (figur 11). Men det är ändå två procentenheter färre än det var 2020 och fem procentenheter färre än för tio år sedan.

Figur 11. Svarsfördelning på frågan – Hur lätt eller svårt är det att få kontakt med personalen på ditt äldreboende, vid behov?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – säbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.

Säbo 2013 - N = 37 509, 2019 - N = 34 297, 2020 - N = 25 435, 2022 - N = 27 300, 2023 - N = 30 607

Resultaten skiljer sig inte åt mellan könen men det är betydande skillnader mellan kommunerna. Det skiljer 67 procentenheter mellan den kommun som har den minsta andelen (33 procent) som svarat att det är mycket eller ganska lätt att få kontakt med personal och den kommun som har den högsta andelen (100 procent) som svarat detsamma⁹.

Upplevelsen av tillgång till sjuksköterska på äldreboenden varierar mellan olika kommuner

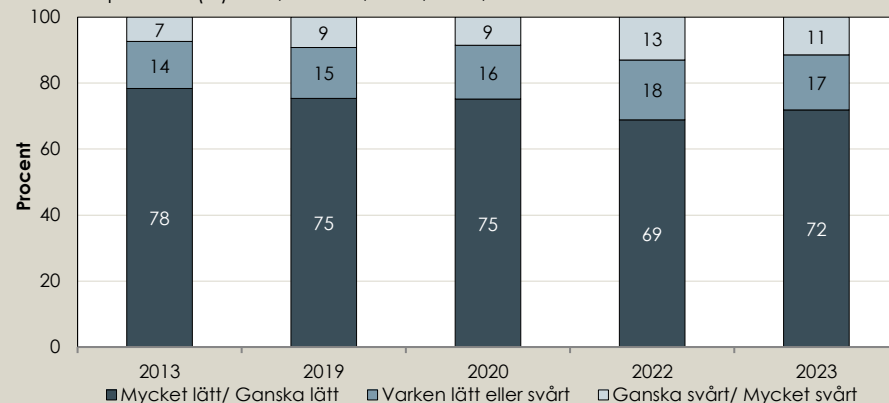
På särskilda boenden för äldre ansvarar kommunen för den hälso- och sjukvård som ges av sjuksköterskor. Andelen som 2023 svarat att det är mycket eller ganska lätt att få träffa en sjuksköterska vid behov, har ökat med tre procentenheter jämfört med 2022 men det är fortfarande tre procentenheter lägre än 2020 och 2019 (figur 12). Jämfört med 2013 är andelen som i år har svarat att det är ganska eller mycket lätt, sex procentenheter lägre.

Mer än en fjärdedel av de äldre personerna som svarat på frågan om tillgång till sjuksköterska som tycker att det är ganska eller mycket svårt att få träffa sjuksköterska vid behov, det motsvaras av cirka 9 200 personer.

⁹ Se ”Bilaga – Särskilt boende, resultat från riksnivå till stadsdelar 2023.” under ”Tillhörande dokument och bilagor”

Figur 12. Svarsfördelning på frågan – Hur lätt eller svårt är det att få träffa sjuksköterska vid behov?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – säbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen. Säbo 2013 - N = 34 666, 2019 - N = 31 537, 2020 - N = 23 214, 2022 - N = 24 733, 2023 - N = 27 803

På frågan om hur lätt eller svårt det är att få träffa sjuksköterska är det inga signifikanta skillnader mellan män och kvinnor men spridningen är stor mellan kommunerna. Det skiljer 76 procentenheter mellan den kommun som har den minsta andelen (19 procent) och den kommun som har den största andelen (95 procent) personer på säbo, som har svarat att det är mycket eller ganska lätt att få träffa en sjuksköterska vid behov¹⁰.

Negativ utveckling i upplevelsen av tillgång till läkare på äldreboenden jämfört med 2013

En kommun ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt personer i särskilda boenden för äldre men regionen ansvar för den hälso- och sjukvård som ges av läkare [6].

Andelen äldre personer på säbo som under våren 2023 har svarat att det är mycket eller ganska lätt att få träffa läkare vid behov har stigit med fyra procentenheter sedan undersökningen genomfördes våren 2022 (figur 13).

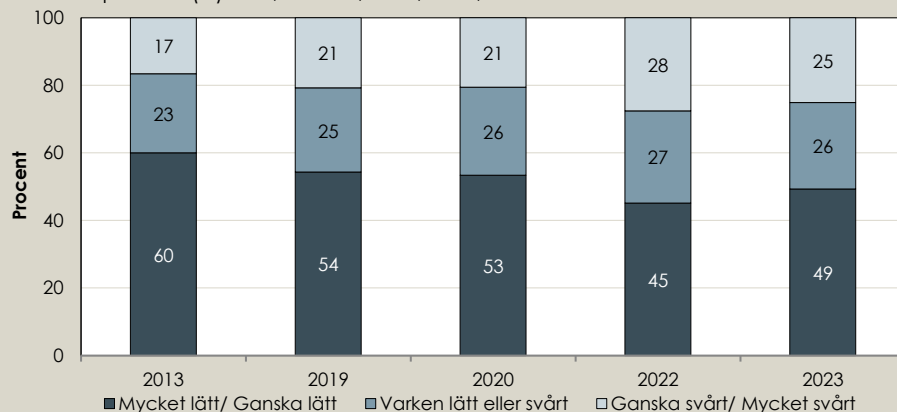
Men jämfört med 2019 är det fortfarande fem procentenheter färre och jämfört med 2013 är det elva procentenheter färre som i år har svarat att det är mycket eller ganska lätt att få träffa läkare vid behov.

Drygt hälften av de som svarat på frågan om tillgång till läkare upplever att det är ganska eller mycket svårt att få träffa läkare vid behov, det är cirka 16 700 personer.

9 Se ”Bilaga – Särskilt boende, resultat från riksnivå till stadsdelar 2023, under ”Tillhörande dokument och bilagor”

Figur 13. Svarsfördelning på frågan – Hur lätt eller svårt är det att få träffa läkare vid behov?

Andelar i procent (%) riket, år 2013, 2019, 2020, 2022 och 2023 – säbo.

Källa: Enkätundersökning: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2023, Socialstyrelsen.
Säbo 2013 - N = 31 119, 2019 - N = 27 297, 2020 - N = 20 015, 2022 - N = 20 778, 2023 - N = 23 371

Det finns en viss skillnad mellan könen. En procentenhet högre andel män (46 procent) har uppgett att det är mycket eller ganska lätt att få träffa läkare vid behov, jämfört med andelen kvinnor (45 procent).

Det skiljer 62 procentenheter mellan den kommun som har den minsta andelen (17 procent) som har svarat att det är mycket eller ganska lätt att få träffa en läkare vid behov och den kommun som har den största andelen (79 procent) som har svarat detsamma.

Referenser

1. Folkhälsomyndigheten. Konsekvenser för personer 70 år och äldre av smittskyddsåtgärder mot covid-19, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/pubreader/pdfview/81272?browserprint=1> [hämtad: 2023-09-22]
2. Folkhälsomyndigheten. Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor. Resultat folkhälsoenkäten, www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/ [hämtad: 2023-09-22]
3. Kommissionen för jämlik hälsa. Underlagsrapport nummer 7, S 2015:02. Betydelsen av psykosociala faktorer för en jämlik hälsa. Kristenson Margareta. Stockholm 2017. http://kommissionjamlikhalsa.se/wp-content/uploads/2017/06/rapport-7_betydelsen-av-psykosociala-faktorer-1.pdf [hämtad: 2023-09-22]
4. Socialstyrelsen. Vägledning för att förhindra ofrivillig ensamhet bland äldre personer - Primärvård och äldreomsorg, www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-12-8239.pdf [hämtad: 2023-09-22]
5. SOU 2020:80 - Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen. Stockholm 2020.
6. Socialstyrelsen. Meddelandeblad - Nr 9/2020 december 2020 – Kommunal hälso- och sjukvård, www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/meddelandeblad/2020-12-7130.pdf [hämtad: 2023-09-22]

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?

Syftet med undersökningen är att ge enskilda äldre personer en röst, för att ta få kvantitativa mått på äldreomsorgen utifrån deras perspektiv. Resultaten av undersökningen redovisas på verksamhets-, kommun- läns- och riksnivå. Jämförelser kan göras mellan alla dessa nivåer och över tid. Politiker, tjänstemän och verksamhetsansvariga kan använda resultaten som underlag för att utveckla äldreomsorgen i linje med vad de som tar emot den tycker.

Datakälla: Enkät Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2022, Socialstyrelsen.

Mer information

Du hittar metodbeskrivning, enkäter, tabellbilaga på nationell nivå samt alla resultat i Excelfiler som redovisas på enhets-, kommun-, läns- och riksnivå här:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/vad-tycker-de-aldre-om-aldreomsorgen/>

Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård 2022 finns här:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/hemtjanst-och-sarskilt-boende/>

Titta gärna också på Öppna jämförelser, Vård och omsorg om äldre, som publiceras årligen, för en mer heltäckande bild av äldreomsorgen:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/>

Om undersökningen

Socialstyrelsen har årligen sedan 2013 (med undantag av år 2021) genomfört den nationella enkätundersökningen *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?*. Det är en totalundersökning som riktar sig till personer 65 år och äldre som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst eller som bor på särskilt boende för äldre (säbo). I 2023 års undersökning hade 143 931 personer i ordinärt boende möjlighet att medverka och av dessa svarade 58 procent på enkäten. Det var 72 843 personer på säbo som hade möjlighet att medverka och av dessa svarade 45 procent på enkäten.

I tabeller och figurer är siffrorna avrundade till närmaste hela procent vilket innebär att en skillnad som ser ut att vara på en procentenhet ibland kan vara mindre eller högre än en procentenhet. I detta faktablad kommenteras endast skillnader mellan år eller grupper om skillnaden är statistiskt säkerställd. För en mer grundlig genomgång av årets undersökning, kön och ålder på populationen och respondenterna samt bortfall och svarsfrekvenser etcetra, se ”Metodbeskrivning - 2023” som finns under ”Tillhörande dokument och bilagor”. Där finns också en ”Resultatbilaga-2023”. I den finns alla resultat på riksnivå grupperade på regiform, kommunstorlek, befolkningsstorlek, kön och ålder men även flera av bakgrundsfrågorna som t.ex. självupplevd hälsa och ängslan/oro/ångest.

Kontakt:

Carolin Holm

Telefon: 075-247 30 00

E-post: carolin.holm@socialstyrelsen.se